

Kiesstelsels en lokale activiteit: het mediërende effect van electorale kwetsbaarheid

Audrey André, Sam Depauw en Shane Martin

EEN SAMENVATTING VAN

André, A., Depauw, S. & Martin, S. (2015). Electoral Systems and Legislators' Constituency Effort: The Mediating Effect of Electoral Vulnerability. *Comparative Political Studies*, 48(4), 464-496.

Kiesstelsels bepalen hoe kiezers worden vertegenwoordigd. Meer bepaald ontlenen kandidaten aan kiesstelsels *incentives* en drijfveren om, los van de partijreputatie, een persoonlijke reputatie op te bouwen (Carey & Shugart, 1995). Studies hebben dit effect van kiesstelsels echter niet altijd kunnen aantonen. Wij argumenteren dat eerdere studies vaak niet goed hebben ingeschat hoezeer de kwetsbaarheid van een kandidaat om niet verkozen te raken het effect van het kiesstelsel medieert.

Parlementsleden willen herkozen worden, niet in het minst omdat dit het pad effent voor andere doeleinden, zoals een hogere functie of een specifiek beleid. Parlementsleden die slechts nipt verkozen werden, zetten hun verdere politieke carrière het meest op het spel wanneer ze hun lokale achterban links laten liggen of hen op een andere manier tegen de haren

in strijken. Parlementsleden die verkozen werden met een ruime marge, daarentegen, kennen niet dezelfde restricties en kunnen zich toelekken op andere ambities (Heitshusen, Young & Wood, 2005). Huidig onderzoek naar de implicaties van de electorale kwetsbaarheid van parlementsleden voor hun gedrag beperkt zich tot meerderheidsstelsels. Maar de meeste landen verkiezen niet één parlements lid per district. Waar per district meer dan één parlements lid wordt verkozen, heeft voorgaand onderzoek vaak mogelijke verschillen tussen parlementsleden in eenzelfde district onder de mat geveegd. Dit onderzoek toont aan dat we in rekening moeten brengen hoezeer de drijfveren om een persoonlijke reputatie op te bouwen verschillen voor parlementsleden die voor een fel te bevechten verkiezingsstrijd staan en voor parlementsleden die zeker

kunnen zijn van hun herverkiezing. Meer bepaald stellen we een interactieve relatie voorop tussen het kiesstelsel enerzijds en de electorale kwetsbaarheid van parlementsleden anderzijds.

Om deze propositie te testen, ontwikkelden we een nieuwe comparatieve maatstaf van electorale kwetsbaarheid en verzamelden we met het PARTIREP-project nieuwe data op het niveau van de individuele parlementsleden in veertien landen wat betreft hun lokale activiteit. Tussen maart 2009 en januari 2012 werden nationale en waar mogelijk ook regionale parlementsleden bevroegd in België, Duitsland, Frankrijk, Hongarije, Israël, Italië, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Spanje, het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland – zij vertegenwoordigen de grootst mogelijke variëteit aan staatsstructuren, kiesstelsels en partijsystemen. We ontvingen 1911 antwoorden; dit is ongeveer één op vier. Bijkomende tests onderstrepen dat deze groep niet erg verschilt van de parlementsleden die niet antwoordden wat betreft het bestuursniveau waarvan ze deel uitmaken, meerderheid of oppositie, partij of geslacht (voor meer details, zie Deschouwer, Depauw & André, 2014).

Dit onderzoek – het meest uitgebreide tot dusver – toont aan dat het effect van kiesstelsels op de lokale activiteit van parlementsleden afhankelijk is van hun electorale kwetsbaarheid. Die lokale activiteit werd gemeten aan de hand van het aantal werkuren dat een parlements lid in het district actief is in een doorsnee maand. Sommigen concentreren zich op dienstbetoon, anderen trachten gemeenschapsgelden te verkrijgen voor het district en nog ande-

ren zijn aanwezig op sociale evenementen in de regio. Maar allen spenderen ze tijd in het district. De parlementsleden die het meest moeten vrezen niet herkozen te zullen worden, kunnen het zich niet veroorloven zelfs enkele kiezers te bruuskeren door maar weinig tijd door te brengen in het district. Parlementsleden die verkozen werden met een ruime marge, daarentegen, worden niet geconfronteerd met dezelfde beperkingen.

In lijn met recent onderzoek heeft de grootte van het kiesdistrict (d.i. het aantal zetels dat in het district wordt verdeeld) een ander effect, afhankelijk van de mogelijkheid voor kiezers om ook voor individuele kandidaten te stemmen. In gesloten lijstsystemen neemt de lokale activiteit van parlementsleden af in de grote kiesdistricten; in preferentiële systemen neemt het aantal uren dat parlementsleden werken in het district juist toe in de grote districten. In preferentiële systemen is er in de grote districten een groot aantal partijgenoten dat elkaar beconcurrereert om de voorkeurstemmen waarmee ze ook van op een lagere plaats op de lijst verkozen kunnen worden. Belangrijker nog, het negatieve effect van de grootte van het district in geslotenlijstsystemen wordt zwakker onder de parlementsleden die het meest hun zetel dreigen te verliezen aan een andere partij. Maar het positieve effect van de districtsgrootte wordt juist sterker in preferentiële systemen onder de parlementsleden die het meest hun zetel dreigen te verliezen aan een partijgenoot.

Deze bevindingen hebben ten minste drie belangrijke implicaties voor zowel het verkiezings- als parlementsonderzoek. Ten eerste dragen ze bij tot een beter be-

grip van de gevolgen van verschillende kiesstelsels. De gewoonte om electorale drijfveren als onveranderlijk te beschouwen voor alle parlementsleden die opkomen in hetzelfde district is inaccuraat, zo tonen we. Door het mediërende effect van verschillen in electorale kwetsbaarheid te negeren, riskeren we het effect van kiesstelsels op het gedrag van parlementsleden verkeerd in te schatten. Ten tweede dragen we bij tot de studie van electorale kwetsbaarheid met een nieuwe maatstaf, die oog heeft voor competitie tussen, maar ook in de partijen. Onze resultaten beklemtonen dat parlementsleden die slechts met enkele stemmen verschil verkozen werden meer tijd doorbrengen in het district en dat dit patroon terug te vinden is in diverse kiesstelsels. Ten derde draagt dit onderzoek bij tot een beter begrip van de lokale activiteit van parlementsleden. Eerdere studies beperkten zich tot het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Daardoor weten we niet zo veel over de tijd die parlementsleden onder kiezers in het district doorbrengen

in andere systemen, met name in lijstsystemen.

Bibliografie

- Carey, J. & Shugart, M. (1995). Incentives to Cultivate a Personal Vote: A Rank Ordering of Electoral Formulas. *Electoral Studies*, 14(4), 417-439.
- Deschouwer, K., Depauw, S. & André, A. (2014). Representing the People in Parliaments. In: K. Deschouwer & S. Depauw (red.), *Representing the People: A Survey among Members of Statewide and Sub-State Parliaments* (pp. 1-18). Oxford: Oxford University Press.
- Heitshusen, V., Young, G. & Wood, D. (2005). Electoral Context and MP Constituency Focus in Australia, Canada, Ireland, New Zealand, and the United Kingdom. *American Journal of Political Science*, 49(1), 32-45.